

REPORTAGE The Leiden Collection

Kleinoord overtreft Minerva

Het kleinste schilderij van Rembrandt is iets groter dan een bankpas. 'Borstportret van een oude man met baard' dateert uit 1633. Het is het mooiste, ontroerendste en intiemste werk uit een onderdeel van The Leiden Collection die tot eind augustus is te zien in de Hermitage in Amsterdam.

Centraal in de tentoonstelling staat weliswaar het majestueuze doek 'Minerva in haar studeerkamer' (1635), maar het miniatuurtje van de oude man is een subliem kleinoord dat de attractie van de godin van de wijsheid in ruime mate overstijgt.

Het is een zowel verfijnd als ruw beeld van een oude man. Met krachtige penseelstreken heeft de schilder hem neergezet. In eerste instantie denk je dat hij moe en uitgeblust is, maar als je beter kijkt, zie je dat hij bruist van energie. De lippen van de man zijn een beetje uiteen, zodat je hem bijna ziet ademen. Accenten in oker en wit geven leven aan zijn krullende baard. Zijn ogen zijn niet helemaal zichtbaar, zodat de kijker die zelf kan invullen. Hier zit een mens van vlees en bloed, dat is duidelijk.

Kroonjuweel

„Een kroonjuweel”, zegt de Amerikaanse Thomas Kaplan over het kleinoord, dat onderdeel is van zijn omvangrijke bezit: The Leiden

Collection. „Hoe is het mogelijk dat wij zo'n onwaarschijnlijk mooi kunstwerk in onze collectie hebben.”

The Leiden Collection is een van de grootste particuliere verzamelingen van zeventiende eeuwse Hollandse kunst. New Yorkers Thomas Kaplan en zijn vrouw Daphne Recanati Kaplan hebben in zeventien jaar tijd meer dan 250 schilderijen en tekeningen verzameld, die allemaal een link hebben met Rembrandt, of van de grote meester zelf zijn. De collectie is vernoemd naar de geboortestad van Rembrandt van Rijn. Uit de verzameling zijn 35 historiestukken geselecteerd die nu in de Hermitage in Amsterdam zijn te zien.

Een deel was in 2017 al te bezichtigen in het Louvre in Parijs, het favoriete museum van de Kaplans. Daarna ging een ruimer deel van de collectie in twee jaar tijd langs tal van grote steden over de wereld, zoals Beijing, Shanghai, Moskou, Sint-Petersburg. In 2014 was een klein deel ook al in de Leidse Lakenhal te zien.

Rembrandts belangstelling

ontstond aan het einde van de jaren twintig in de zeventiende eeuw, toen hij zelf nog een jonge kunstenaar in Leiden was. In zijn geboorteplaats ging hij naar de Latijnse school en kreeg daar les over mythologie en de Bijbel. Op 14-jarige leeftijd, in 1620, werd hij door zijn ouders ingeschreven voor een studie in de letteren, maar dat hield hij slechts twee jaar vol. Hij wilde liever kunstenaar worden en ging in de leer bij de Leidse historieschilder Jacob van Swanenburg. Bij Pieter Lastman in Amsterdam vervolgde hij zijn schildersopleiding en keerde vervolgens in Leiden terug, waar hij een atelier opende. In 1631 verhuisde hij naar Amsterdam, waar hij zich in eerste instantie toelegde op het portretten van Amsterdamse rijken en notabelen. Maar al snel ging hij ook zogenoemde historiestukken maken, ofwel schilderijen die een mythologisch, bijbels of allegorisch verhaal vertellen.

Godin

Saskia van Uylenburgh, de vrouw van Rembrandt,

stond vermoedelijk model voor Minerva, op het doek waar de godin in haar studeerkamer zit. Dit werk (138 bij 116,5 centimeter) staat centraal in de tentoonstelling 'Rembrandt en tijdgenoten, historiestukken uit The Leiden Collection', die in totaal 35 kunstwerken omvat.

Wijsheid

Rembrandt heeft Minerva, de Romeinse godin van de wijsheid en oorlog, afgebeeld als majestueus geklede jonge vrouw met loshangend blond haar. Ze is zowel vorstelijk als doodgewoon en aards. Zittend in haar studeerkamer kijkt ze in de richting van de kijker. Haar arm rust op een fel belicht boek, achter haar zijn in de

donkerte een helm, een zwaard en een groot schild te zien. Rembrandts accent op de wetenschappelijke aspiraties van Minerva past in de humanistische cultuur en politiek in het Amsterdam van de jaren 1630. De afbeelding van een vreedzame Minerva heeft de regenten van de stad waarschijnlijk aangesproken, want die keerden zich tegen een beslissing van de Staten-Generaal om de Zuidelijke Nederlanden binnen te vallen. Ze pleitten voor rust en stabiliteit. De schilder maakte het schilderij in 1635, het jaar dat hij een onafhankelijk meester werd in Amsterdam.

Het Minerva-dock behoort tot een groep monumentale schilderijen van antieke godinnen die Rembrandt schilderde in de periode 1633-1635. Die schilderijen zijn onder meer te zien in het Metropolitan Museum Art in New York, het Museo Nacional del Prado in Madrid, de Hermitage in Sint-Petersburg en de National Gallery in Londen.

Hagar

Andere docken die deel uitmaken van de expositie in Amsterdam zijn van Rembrandts leermeester Pieter Lastman, van Jan Steen, Frans van Mieris, Ferdinand Bol, Arent de Gelder, Caspar Netscher, Godefridus Schalcken en Carel Fabritius.

Van Fabritius is het bijzondere 'Hagar en de engel' te zien, een werk dat voor het eerst in bijna twee decennia in Nederland is te zien. De schilder verhuisde in 1640 van Middenbeemster naar Amsterdam, om daar in de leer te gaan bij Rembrandt.

Sinds maart vorig jaar heeft de Hermitage in Amsterdam verschillende tentoonstellingen georganiseerd rondom één specifiek meesterwerk, onder de naam Dutch Heritage. Het in de schijnwerper zetten van 'Minerva in haar studeerkamer' past in deze reeks.

De tentoonstelling uit The Leiden Collection is het tweede internationale project van het Amsterdamse museum dat vorig jaar de banden verbrak met de Russische naamgenoot, vanwege de inval in Oekraïne.

Erna Straatsma

“Hoe is het mogelijk dat wij dat hebben

“Dit kleinste schilderij is een kroonjuweel

Historie

'Rembrandt en tijdgenoten: historiestukken uit The Leiden Collection' heet de expositie die t/m 27 augustus is te zien in de Hermitage aan de Amstel 51 in Amsterdam.

Rijk door verkoop van grondstoffen

De eigenaar van The Leiden Collection, Thomas Kaplan (60) uit New York, vergaarde zijn vermogen door investeringen in grondstoffen. Op zijn veertigste begon hij met het verzamelen van Rembrandt-schilderijen en daarna ook andere Hollandse meesters. Met meer dan 250 kunstwerken heeft hij inmiddels een van de grootste privécollecties op het gebied van zeventiende eeuwse schilderkunst. In de begintijd van zijn verzameloede kocht hij gemiddeld één schilderij per week.

Hij wil het geen obsessie noemen, maar zijn passie voor Rembrandt komt er in de buurt. „Hij is de meest betekenisvolle schilder aller tijden”, zei Kaplan donderdag in de Hermitage in Amsterdam, waar hij als 10-jarige al graag naartoe wilde om

het Rijksmuseum te bezoeken. „Hij was revolutionair. Het is mijn missie om die boodschap overal op de wereld te verspreiden.”

Kaplan is onder meer de man achter de Electrum Group, de oprichter van Apex Silver Mines, de African Platinum PLC en de Leor Exploration & Production. Laatstgenoemd bedrijf verkocht hij voor 2,55 miljard dollar. Het persoonlijk vermogen van de New Yorker werd in 2017 door Forbes geschat op ruim één miljard dollar. Hij komt uit een welgestelde familie, die hem naar school liet gaan in Zwitserland en geschiedenis liet studeren aan de Oxford University.

Als weldoener investeert Kaplan niet alleen in kunst die hij uitleent aan musea, maar ook in natuurprojecten. Zo is hij bezig met het lot van wilde tijgers.

Thomas Kaplan in de Hermitage. FOTO ERNA STRAATSMAS

'Lazarus en de rijke man' van Jan Steen. FOTO THE LEIDEN COLLECTION

'Minerva in haar studeerkamer'. FOTO THE LEIDEN COLLECTION

'Buste van een bebaarde oude man' van Rembrandt.
FOTO EVERT ELZINGA

Leidsch Dagblad	February 4, 2023	Erna Straatsma
Little gem surpasses Minerva		
<p><i>Rembrandt's smallest painting is slightly larger than a bank card. "Bust of a Bearded Old Man" dates from 1633. It is the most beautiful, moving, and most intimate piece from a part of The Leiden Collection on display at the Hermitage in Amsterdam until the end of August.</i></p> <p>Although the majestic canvas "Minerva in Her Study" (1635) is the central point to the exhibition, the miniature painting of the old man is a sublime 'little gem' that far exceeds the attraction of the goddess of wisdom.</p> <p>It is both a refined and raw image of an old man. The painter has portrayed him with vigorous brushstrokes. At first, you think he is tired and exhausted, but when you look closer, you see that he is brimming with energy. The man's lips are slightly parted, so you can almost see him breathing. Accents in ocher and white give life to his curly beard. His eyes are not completely visible so the viewer can fill them in themselves. Here is a flesh-and-blood human being; that is clear.</p> <p>Crown jewel</p> <p>"A crown jewel," says the American Thomas Kaplan about the jewel, which is part of his extensive property: The Leiden Collection. "How is it possible that we have such an incredibly beautiful piece of art in our collection."</p> <p>The Leiden Collection is one of the largest private collections consisting of seventeenth-century Dutch art. New Yorkers Thomas Kaplan and his wife Daphne Recanati Kaplan have collected more than 250 paintings and drawings over seventeen years, all of which have a link to Rembrandt or are by the great master himself. The collection is named after Rembrandt van Rijn's birthplace. Thirty-five historical pieces have been selected from the collection and are now on display in the Hermitage in Amsterdam.</p> <p>Part of this was already on display in 2017 at the Louvre in Paris, the Kaplan's favorite museum. After that, a larger part of the collection passed through numerous major cities around the world over two years, such as Beijing, Shanghai, Moscow, and Saint Petersburg. A small part was also on display at the Leiden Lakenhal in 2014.</p> <p>Rembrandt's interest arose in the late 1920s in the seventeenth century, when he himself was a young artist in Leiden. He attended the Latin school in his birthplace and was taught about mythology and the Bible. At the age of 14, in 1620, his parents enrolled him in a literature study, but he only lasted two years. He preferred to become an artist and apprenticed with the Leiden history painter Jacob van Swanenburg. He continued his painting education with Pieter Lastman in Amsterdam and then returned to Leiden, where he opened a studio. In 1631 he moved to Amsterdam, where he initially concentrated on portraying Amsterdam's rich and notables. But he soon started painting so-called historic paintings, or paintings that tell a mythological, biblical, or allegorical story.</p> <p>Goddess</p> <p>Saskia van Uylenburgh, Rembrandt's wife, was probably the model for Minerva on the canvas where the goddess sits in her study. This piece (138 by 116.5 centimeters) is central to the exhibition "Rembrandt and contemporaries, history paintings from The Leiden Collection," which comprises of a total of 35 works of art.</p> <p>Wisdom</p> <p>Rembrandt depicted Minerva, the Roman goddess of wisdom and war, as a majestically dressed young woman with loose blond hair. She is both regal and plain as well as earthy. Sitting in her study, she</p>		

looks in the direction of the viewer. Her arm rests on a brightly lit book, and behind her in the darkness is a helmet, a sword, and a large shield. Rembrandt's emphasis on Minerva's scientific aspirations fits into the humanist culture and politics of Amsterdam in the 1630s. The depiction of a peaceful Minerva probably appealed to the city's regents, who opposed a decision by the State General to invade the Southern Netherlands. They pleaded for peace and stability. The painter painted the painting in 1635, the year he became an independent master in Amsterdam.

The Minerva canvas belongs to a group of monumental paintings of ancient goddesses that Rembrandt painted in 1633-1635. Those paintings can be seen at the Metropolitan Museum of Art in New York, the Museo Nacional del Prado in Madrid, the Hermitage in Saint Petersburg, and the National Gallery in London.

Hagar

Other canvases that form part of the exhibition in Amsterdam are by Rembrandt's teacher, Pieter Lastman, by Jan Steen, Frans van Mieris, Ferdinand Bol, Arent de Gelder, Caspar Netscher, Godefridus Schalcken and Carel Fabritius.

The exceptional "Hagar and the Angel" by Fabritius is on display, a piece that can be seen in the Netherlands for the first time in almost two decades. The painter moved from Middenbeemster to Amsterdam in 1640 to be apprenticed to Rembrandt there.

Since March of last year, the Hermitage in Amsterdam organized various exhibitions around one specific masterpiece under the name Dutch Heritage. Putting "Minerva in Her Study" in the limelight fits into this series.

The exhibition from The Leiden Collection is the second international project of the Amsterdam museum, which broke ties with the Russian namesake last year because of the invasion of Ukraine.

History

"Rembrandt and his contemporaries: history paintings from The Leiden Collection" is the name of the exhibition on display until August 27 at the Hermitage at Amstel 51 in Amsterdam.

Rich by selling commodities

The owner of The Leiden Collection, Thomas Kaplan (60) of New York, amassed his wealth through investments in commodities. At the age of forty, he started collecting Rembrandt paintings and then also other Dutch masters. With more than 250 pieces of art, he now has one of the largest private collections of seventeenth-century paintings. He bought an average of one painting weekly in the early days of his collecting frenzy.

He does not want to call it an obsession, but his passion for Rembrandt comes close. "He is the most significant painter of all time," said Kaplan on Thursday in the Hermitage in Amsterdam, where he wanted to go as a 10-year-old to visit the Rijksmuseum. "He was revolutionary. It is my mission to spread that message around the world."

Kaplan is, among others, the man behind the Electrum Group, the founder of Apex Silver Mines, the African Platinum PLC, and the Leor Exploration & Production. He sold the latter company for \$2.55 billion. Forbes estimated the New Yorker's personal wealth to be over \$1 billion in 2017. He comes from a wealthy family who sent him to school in Switzerland and to study history at Oxford University.

As a benefactor, Kaplan invests not only in art that he lends to museums but also in nature projects. For example, he is concerned about the fate of wild tigers.